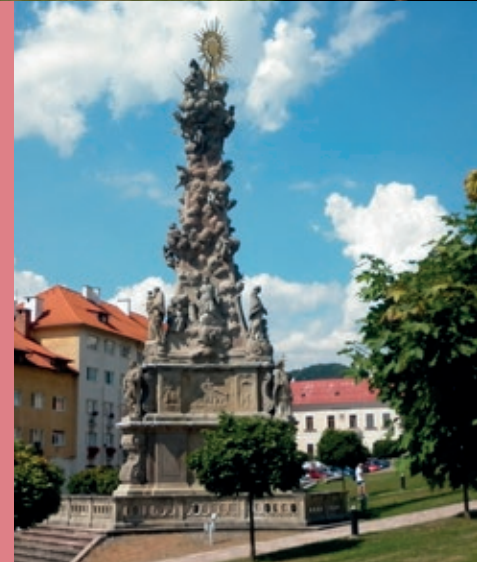
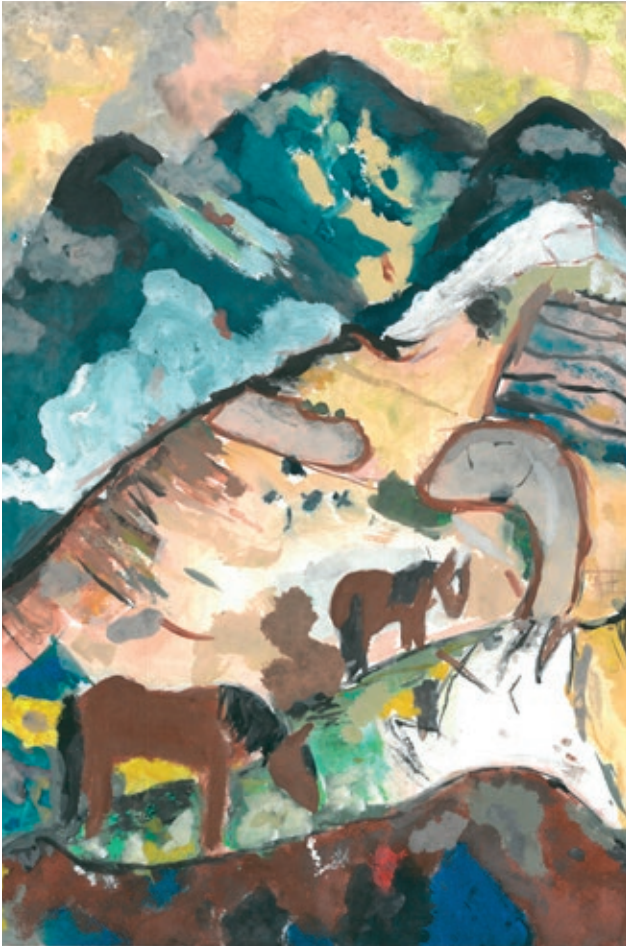

Obec Slovákov v Brne 2018

▲ Adéla Řídká, 6.B

▲ Denisa Čepická, 8.C

▲ Eliška Neužilová, 6.B

▲ Viktorie Vrzalová, 6.C

Čo nám priniesol rok 2018

Takmer celý rok sa niesol v duchu osláv stého výročia vzniku Československa. Vznik ČSR pre Slovákov bolo zásadným rozhodnutím pre našu sebareflexiu. Rozdelenie Československa pre Slovákov žijúcich v Česku bolo ťažké. Tri vety a koľko je v nich povedané.

Rok 1918 a vznik spoločného štátu Čechov a Slovákov bol zásadný pre zachovanie slovenskej identity, slovenského jazyka a rozvíjanie sa slovenskej kultúry. To je asi pre malé národy najdôležitejšie. Politické otázky s tým spojené nechceme rozoberať. Tie sa utvárajú vždy za určitých podmienok a celkovej situácie vo svete. Pre nás Slovákov Československo otvorilo veľké možnosti. Určite veľký posun vo vzdelávaní. Konečne sa deti učili vo svojom rodnom jazyku. Nikto im už nevnucoval maďarčinu. Začalo sa vyučovať v slovenskom jazyku na všetkých typoch škôl. V roku 1919 vzniká Univerzita Komenského, kde sa prednášalo slovensky i hodne česky a to z dôvodov nedostatku slovenských profesorov. Postupne sa i to menilo.

Slovenský jazyk, školstvo, kultúra, literatúra a všetko to politické dianie dalo Slovákom ako štátotvornému národu obrovskú silu sa rozvíjať po všetkých stránkach.

Nesmieme zabudnúť ani na významné slovenské osobnosti, ktoré stáli pri vzniku Československa. Najväčší podiel na tom má určite Milan Rastislav Štefánik, ktorý československým politikom otváral dvere parížskych salónov aj vládnych kancelárií a nie vždy bola jeho úloha pri vzniku ČSR docenená. Druhým významným

slovenským politikom bol Vavro Šrobár, ktorý už 28. októbra podpísal za slovenský národ dokument o založení nového štátu. Nezávisle sa k novovzniknutému štátu prihlásili Slováci 30. októbra 1918 „Martinskou deklaráciou“, ktorá žiadala právo na seba určenie Slovákov a vyjadrila vôľu žiť v spoločnom štáte s českým národom.

Obec Slovákov v Brne si nezabudla pripomenúť sté výročie od vzniku Československa a ich významné osobnosti v samostatnej prednáške práve 28. októbra 2018, keď sme si pripomenuli aj 25. výročie vzniku našej Obce.

Význam Československa pre Slovákov veľmi pekne vyjadril prof. RNDr. Roman Holec, DrSc. Z Historického ústavu SAV pre VEDU NA DO-SAH, 28.10.2018:

„Československo dalo Slovĕnsku po prvý raz hranice a vymedzilo mu územie, ktoré sa k jeho menu radí doteraz. Školstvom a kultúrnou politikou Slovĕnsku umožnilo obrovský vzdelanostný a kultúrny rozmach. Dotvorila sa komplexná sociálna štruktúra slovenskej spoločnosti, ktorá navyše dospela k vysokému stupňu národného sebavedomia. Slováci sa v medzivojnovom období sformovali do podoby moderného európskeho národa. Demokratické pomery, parlamentarizmus, volebné právo (aj pre ženy), straníctvo a politická kultúra dali obyvateľom obrovskú politickú skúsenosť, z ktorej ťažili celé 20. storočie. Slováci v Československu vyrástli na sebavedomý moderný národ.“

Členská schôdza

Správa výboru OS v Brne o činnosti za rok 2017

Predsedníčka Obce zoznámila prítomných s činnosťou OS v Brne od členskej schôdze, ktorá sa uskutočnila 11. 11. 2016.

Uskutočňujeme pravidelné stretnutia našich členov, ako sú Víťanie jari, MDŽ, Mikulášska zábava, návštevy slovenských divadelných predstavení.

Už niekoľko rokov pravidelne vydávame ročenku o našej činnosti. Venujeme čas i na prácu s mládežou. Predovšetkým formou besied a súťaží. Uskutočnil sa 5. ročník výtvarnej súťaže na ZŠ Novolíšeňská, v ktorej sa deti zoznámili so slovenským maliarom Viliamom Ruttkay-Nedeckým. V rámci Babylonfestu sme uskutočnili na škole i besedy o Slovensku a workshop na téma slovenské rozprávky. Pravidelne sa predstavujeme slovenskou gastronómiou na Dni národnostných menšín JMK a Babylonfeste, ktorý organizuje štatutárne mesto Brno.

Pre našich členov pripravujeme pravidelné stretnutia na jar Víťanie jari alebo MDŽ, Mikulášsku zábavu s nádielkou pre deti. Tvorivé dielničky pre malých i veľkých sa uskutočňujú minimálne 2x do roka. Je škoda, že sa ich nezúčastnia i tí veľkí, lebo by boli vzorom pre naše vnúčence. Materiálne sú dostatočne zaistené. Snažíme sa predstavovať jednotlivé kraje Slovenska a jeho históriu. Bohužiaľ sa v radoch členov nestretávajú s úspechom. A práve toto sú akcie, ktoré sú silne akceptované

pri rozhodovaní o dotáciách – prezentácia Slovenska, práca s mládežou, účasť na verejných akciách národnostných menšín v Brne a JMK.

S národnostnými menšinami spolupracujeme pri pravidelných akciách mesta Brna a JMK, ako aj pri vzájomných návštevách alebo formou pomoci. Veľmi dobrú spoluprácu sme nadviazali s poľskou a ruskou menšinou.

Významná je podpora štatutárneho mesta Brna a Juhomoravského kraja hlavne, dotáciami, ktoré nám poskytujú.

Členovia boli oboznámení s hospodárením Obce, využitím dotácií od mesta Brna a JMK, stavom účtu a plánmi na rok 2018.

Výbor navrhol program na celý rok, aby sa členovia k nemu mohli vyjadriť.

V diskusii sme sa bavili o tom, čo chystáme na rok 2018, čo by členovia chceli a čo by sme mali zlepšiť. Dá sa povedať, že diskusia bola vecná a všetci si pochvalovali návštevu „Vianočných trhov „ v Bratislave, ktorá sa konala 9.12.2017.

Členská schôdza prebiehala v príjemnej a priateľskej atmosfére.

Judita Guštaříková

Kalendár akcií 2018

22. 2. 2018 „Jarné tvorivé dielničky“
9. 3. 2017 Jarné stretnutie, MDŽ
9. 3. 2018 Členská schôdza
20. 5. 2018 Deň národnostných menšín JMK, príprava, gastronómia
Jún – Júl 2018 Výstava prác z výtvarných súťaží na Krajskom úrade JMK
Január – Jún 2018 Výtvarná súťaž ZŠ Novolíšeňská „Slovenské výtvarné umenie“ Martin Benka
26.6. 2018 Vyhodnotenie výtvarnej súťaže „Slovenské výtvarné umenie“ Martin Benka
Jún 2018 Národnostné menšiny v obrazoch detí – ZŠ Novolíšeňská
16. 8.-19. 8. 2018 exkurzia na Slovensko – Mohyla M. R. Štefánika, Bojnice, Kremnica, Banská Štiavnica, Svätý Anton
14. 9. 2018 Multikultúrny deň na ZŠ 28. října
19. 9. 2018 Multikultúrny deň na ZŠ Novolíšeňská
18. 9. -22. 9. Babylonfest 2018
18. 9. 2018 Sadenie Stromov, park Lužánky
19. 9. 2018 Hudobno-literárna dielňa

20. 9. 2018 Beseda „Žijí mezi námi“ Kabaret „Špaček“
21. 9. 2018 Koncert „Podoby hudby“ Stará radnica
22. 9. 2018 Babylon pod Špilberkom, sprievod, ochutnávka slovenských národných jedál
4. 10. 2018 „Jesenné a vianočné tvorenie“
19. 1. 2018 „25. výročie vzniku Obce Slovákov v Brne“ spoločenský večer
19.1. 2018 „100 rokov od vzniku Československa a Milan Rastislav Štefánik“, prednáška

Zúčastnili sme sa:

13. 1. 2018 Jolka – Novoročná besiedka pre deti
21. 3. 2018 otvorenie 10. ročníka festivalu „Ruské jaro na Morave“
21. 3. 2018 Stretnutie s primátorom Petrom Vokřálom
17. 5. 2018 Vernisáž fotografií A. Janalíka „Exotická Kamčatka“
21. 5. Koncert „MĚNÍME SVĚT“
18. 10. 2018 Slávnostná vernisáž výstav k 100. výročiu založení Československa, Moravské zemské múzeum

Jarné stretnutie pri príležitosti MDŽ

Stalo sa už tradíciou, že sa po prvýkrát v novom roku stretne s našimi členmi pri príležitosti Medzinárodného dňa žien. Je to príležitosť porozprávať sa o novinkách, ktoré sa udiali od posledného stretnutia v decembri. Pozreli sme si aj fotografie z našej činnosti v roku 2017 a nezabudli popri tom dumať o miestach, ktoré by sme chceli ešte navštíviť. Tentoraz nás milo prekvapili naši muži. Pán Otmar Habrle predal v mene prítomných mužov kyticu pani predsedníčke Gušťaľkovej, ako poďakovanie všetkým ženám k MDŽ.

My sme pripravili malé občerstvenie a každá žena dostala aj čokoládu, aby sme mali sladký život. Celý večer bol veľmi príjemný a muži nás zabávali svojimi historikami z vojenčiny, kde ako mladí slúžili. A príbehy to boli veru zaujímavé. Už dávno sme sa tak dobre nezabávali na rôznych úsmevných príhodách a bolo ich skutočne dosť. Zišlo sa nás pomerne dosť, tak sa na nás pozrite.

Pán Otmar Habrle s predsedníčkou OS v Brne

Naši členovia v dobrej zábave

Deň národnostných menšín JMK

Ani sa nám nechce veriť ako ten čas rýchlo uteká. Zdá sa nám, ako by to bolo včera, keď sme sa dohovárali, čo na túto akciu uvaríme, upečieme a už je to tu znova.

Obec Slovákov sa pravidelne zúčastňuje na tomto podujatí a vždy má pripravené slovenské národné jedlá ako sú bryndzové halušky, kapustnica, osúchy a iné pochúťky, na ktoré sa vždy veľmi tešia návštevníci, ktorí túto akciu navštevujú.

Počasia sa nám vydarilo. I malá zmena miesta celkom prospela. Vôňa rôznych jedál, farebnosť krojov a spev sa niesol po celom areály lužáneckého parku. Všetci sme mali príjemný pocit, že aj keď reč národnostných menšín je rôzna, vieme rozdávať radosť a pohodu.

Deň národnostných menšín sa konal pod záštitou JUDr. Bohumila Šimka, hejtmana JMK.

▲ Plagát

▲ Program otvoril predseda Výboru pre národnostné menšiny Zastupiteľstva JMK Jiří Crha.

▲ Honorárny konzul SR v Brne Jaroslav Weigl prišiel medzi nás.

▲ Pripravili, navarili, napiekli: Judita Gušťaříková, Zlatica Böhmerová, Eva Fojtíková, Katarína Pecová, Jana Vichrová.

▲ Folklorný súbor Púčik

Návšteva Slovenska

Takmer každý rok sa rozhodujeme, kam ísť na Slovensku a čo navštíviť. Nie vždy sa pri hľadaní tých najlepších miest na Výbore zhodneme, ale i tak nakoniec vyberieme miesta, ktoré sú zaujímavé z hľadiska histórie i súčasnosti.

V tomto roku sme v dňoch 16. – 19. augusta navštívili Mohyľu Milana Rastislava Štefánika, Bojnický zámok, Banskú Štiavnicu, Kremnicu a kaštieľ Svätý Anton. Okrem členov našej Obce sa zúčastnili tejto zaujímavej a poučnej exkurzie aj naši poľskí priatelia z Polonusu. Cesta nám ubiehala veľmi rýchlo a hlavne v dobrej nálade, čoho sú dôkazom i vždy usmiat tváre všetkých účastníkov, či už v autobuse, na spoločnej fotografii alebo pri prehliadkach hradov a zámkov. Podrobné informácie o miestach, ktoré sme navštívili si môžete prečítať na nasledujúcich stránkach našej ročenky. Tak len pár spoločných usmievacích záberov.

Spoločne sme navštívili aj slovenský geografický stred Európy, ktorý sa nachádza neďaleko Kremnice pri obci Kremnické bane. Stred veže kostola sv. Jána Krstiteľa sa považuje za najstaršie určený geografický stred Európy. Kostolík bol postavený v gotickom slohu v prvej polovici 14. storočia.

▲ Interiér kostola sv. Jána Krstiteľa

► Navštívili sme expozíciu Mincovne v Kremnici

▲ Geografický stred Európy prechádza stredom veže kostola sv. Jána Krstiteľa

▲ Na nádvorí kaštieľa Svätý Anton.

▲ Na Starom zámku v Banskej Štiavnici

Na zámku v Bojniciach

Pri mohyle M. R. Štefánika na Bradle

Mohyla Milana Rastislava Štefánika

„Myšlienka miesta, hrobu a pomníka M. R. Štefánika je mojím vlastným prejavom lásky a úcty k velikej a svetlej pamiatke na naše spoločné styky v detstve. Vznikla v prvej chvíli velikej bolesti nad tragickým osudom, vo chvíli, keď ho, len mŕtveho, objala oslobodená zem... Spojením rozmerných hmôt spišského travertínu, ostiepaných tupým hranolom ocele, prevažne bielej farby, ostro zarezaných do prostej, ináč nedotknutej krásy prírody a miesta, či v modravom opare ranných hmiel, či na azúrovej klenbe ďalekého horizontu rozjaseného slncom, pokúsil som sa vytvoriť dielo hodné legendárneho života Štefánikovho, plného súzvuku, hrdinstva, harmónie a krásy.“

(Vyznanie arch. Dušana Jurkoviča, tvorcu mohyly.)

Generál Štefánik tragicky zahynul 4. mája 1919 pri návrate do vlasti neďaleko Ivanky pri Dunaji. Štefánik bol pochovaný na Bradle, vypínajúcom sa nad Brezovou a Košariskami, 11. mája 1919, spolu s tromi talianskymi letcami, ktorí s ním zahynuli. Nad ich spoločným hrobom bola navrhovaná mohyla z kameňa a v nej zapustený pomník – kamenný kríž. Základný kameň pamätníka navrhnutého architektom Dušanom Jurkovičom bol nad týmto hrobom položený dňa 4. mája 1924 pri príležitosti 5. výročia tragickej Štefánikovej smrti. So stavbou mohyly sa začalo dňa 11. júla 1927 a bola uskutočnená za 280 pracovných dní. Mohyla bola slávnostne odhalená 23. septembra 1928. V tomto roku sme si pripomenuli 90. výročie odhalenia Mohyly.

Mohyla sa vypína na kopci vo výške 543 m nad morom. V základe je Mohyla dlhá 96 m, široká 70 m. Prvá terasa meria 93 x 62 m, druhá 45 x 32 m. Štyri obelisky majú výšku 12 m. Štefánikov hrob je v hĺbke 8 m pod tumbou. Mohyla je obložená kamennými kvádrmi z travertínu, ktorého zo Spišských Vlách dovezli 194 železničných vagónov. Na vybudovanie pamätníka bola vyhlásená národná zbierka, v ktorej sa vyzbieralo dva milióny korún. Štátne orgány a ďalšie organizácie dokázali dať dohromady

800.000 korún. V roku 1968 bola vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku a v roku 2009 slávnostne zapísaná do zoznamu Európskeho kultúrneho dedičstva.

Pôdorys celej stavby je obdĺžnik s orientáciou od západu na východ, zodpovedajúci prvotnému uloženiu štyroch hrobov, tvoriacich kríž, v ktorého hlave je hrob generála Štefánika, v jeho nohách hrob kráľovského tal. mechanika-strelca Aggiusti Gabrieleho, po pravom boku hrob poručíka Mancinelli Scottiho (ktorý bol neskoršie prevezený do vlasti), po ľavom boku seržanta Merlini Umberta.

Na tumbě (vlastnom náhrobku) sú umiestnené štyri dosky s nápismi, ktoré v poradí juh – východ – sever – západ znejú:

Milan Rastislav Štefánik

Nápis na Mohyle

Nápis na Mohyle

1. Čs. minister a generál dr. Milan R. Štefánik 21. júla 1880 4. mája 1919

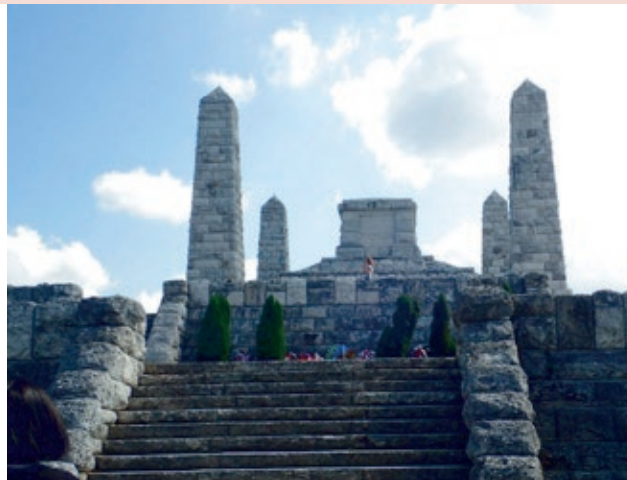
2. Zahynul pádom lietadla dňa 4. mája 1919 pri Bratislave

3. S ním kráľ. taliansky serg. U. Merlino a sol. G. Aggiunti

4. Veľkému synovi oslobodený národ československý

Mohyla sa stala symbolom samostatnosti a slobody slovenského národa a pamätníkom významnej historickej udalosti, kedy sa Slováci zaradili medzi slobodné národy sveta. Je symbolom lásky a vďačnosti Slovákov i Čechov k jednému zo zakladateľov ich spoločného štátu.

Zdroje: Oficiálna stránka mesta Brezová pod Bradlom, Wikipédia, Muzeum. SK, Spoločnosť Milana Rastislava Štefánika, Wikimedia Commons

Mohyla Milana Rastislava Štefánika na Bradle

Celkový pohľad na Mohylu M. R. Štefánika

Bojnice

Počet obyvateľov: 4 934 (31. 12. 2017)

Mesto sa nachádza na juhovýchodnom úpätí Malej Magury, na okraji Hornonitrianskej kotliny. Od susednej Prievidze ho oddeľuje rieka Nitra, južným smerom je zástavbou spojené s obcou Opatovce nad Nitrou.

Bojnice patria medzi lokality s najstarším paleolitickým osídlením na Slovensku. Neskoršie osídlenie poznáme z okolia Prepoštskej jaskyne.

Prvá písomná zmienka o Bojniciach pochádza z roku 1113, keď sa v zoborských listinách spomína Bojnický zámok a jeho podhradie „de suburbanis Baimoz...“. V listinách sa spomína i budova fary, kostol je doložený až v roku 1244, čo potvrdzuje pozíciu mesta ako strediska náboženského života na Hornej Nitre. V listine sa uvádzajú aj liečivé pramene. Mestské výsady potvrdil Bojniciam kráľ Ľudovít I. v roku 1366, ktoré potvrdzovali právo na jatky, mlyn, kúpele a jarmočné právo, čím sa podporoval rozvoj obchodu a remesiel.

Zoborské listiny sú dva najstaršie zachované listinové originály z územia Slovenska. Vznikli v rokoch 1111 a 1113 z poverenia kráľa Kolomana v Benediktínskom kláštore pri Nitre.

Prvá listina (vydaná 1. septembra 1111) sa týka sporu o vyberanie mýta a desiatkov medzi zoborským kláštrom sv. Hippolyta a kráľovskými vyberačmi mýta.

Druhá listina datovaná rokom 1113 je napísaná na pergamene rozmerov 460 x 620 mm. Obsahuje majet-

kový súpis Zoborského opátstva. V tejto listine je uvedených vyše 150 dedín a rôznych orientačných bodov v ich chotároch a preto je zároveň neobyčajne cenným miestopisom celého západného Slovenska na začiatku 12. storočia.

Obdobie neskorého stredoveku bolo plné vojenských konfliktov a z nich plynúceho ohrozenia, ktoré viedli k vybudovaniu mestských hradieb. Turzovci a neskôr Pálfiovci dali postaviť ochranný systém, ktorý bol dokončený v roku 1663, čím sa posilnila ochrana hradu i mesta. Význam Bojníc posilnilo aj vybudovanie kráľovskej cesty „Magna via“ z Viedne cez Bojnice až do Sedmohradska. Mesto bolo od roku 1613 až do roku 1823 jednou z poštových staníc, kde sa zároveň obchodovalo so soľou, železom a drahými kovmi. K obnove mestských výsad došlo v roku 1647 cisárom Ferdinandom III.

Rozvoj remesiel a obchodu podnietil vznik cechov, z ktorých sa v meste od roku 1653 spomína cech ševcov, murárov, čižmárov, krajčírov, tkáčov, farbiarov, kožušníkov a debnárov. Na čele mesta stál richtár s 12 senátormi, pôsobil tu notár, ale aj hajdúch, ktorý mal k dispozícii pranier, dereš a mestskú väznicu na námestí. Bojnice zostali až do roku 1872 hospodárskym, administratívnym a vojenským centrom regiónu. Túto úlohu od začiatku 20. storočia postupne prebrala susedná Prievidza.

Bojnice sa v novodobých dejinách stali kúpeľným mestom a významným turistickým centrom. V meste sa často konajú kultúrne, športové a turistické podujatia, lákajúce návštevníkov zo Slovenska i zahraničia.

Pohľad na mesto zo zámku

▲
Prepoštská jaskyňa

Zaujímavosti Bojníc

Prepoštská jaskyňa sa nachádza takmer v centre kúpeľného mesta Bojnice. Poloha na západnom okraji Hornonitrianskej kotliny na úpäť mohutnej travertínovej kopy pod súčasným historickým jadrom mesta poskytovala ochranu a vhodné životné podmienky už neandertálcom (70 000/65 000 – 40 000 pred n. l.).

Samotná jaskyňa je chránená mohutným skalným previsom, vstup do nej sa nachádza v nadmorskej výške 242 m n. m. a je dlhá 11 m. Vznikla činnosťou termálnych prameňov, ktorých minerály sa ukladali a vytvárali travertínovú kopy. Výhodná prirodzená ochrana Prepoštskej jaskyne proti klimatickým vplyvom podmienila jej osídlenie na sklonku posledného severského zaľadnenia, čo potvrdzujú kostrové nálezy zvierat, žijúcich v tomto období, ktoré boli korisťou vtedajších obyvateľov.

Prvý krok k archeologickým objavom urobil v roku 1926 bojnický prepošt a amatérsky archeológ Karol An-

ton Medvecký, ktorý dal odstrániť rokmi nahromadený odpad a dal tak podnet na výskum. Vykopané nálezy sa dostali na posúdenie Luborovi Niederlemu a Karlovi Absolonovi, ktorí potvrdili významnosť objavu zaradením ich do obdobia mladého paleolitu.

Archeológovia považujú Bojnice za najbohatšie nálezisko slovenských dejín paleolitu. Objavených tu bolo množstvo štiepaných kamenných nástrojov (napr. nože na porcovanie ulovených zvierat, driapadlá na zdieranie loja pri opracúvaní koží, oškrabovače, sekáče, hroty oštepov). Nálezy zvieracích kostí sú zastúpené pravekými kosťami nosorožca, mamuta, jeleňa, jaskynného leva, prakoňa, srnca, zubra, ako aj ďalších cicavcov a vtákov. Od roku 2007 je tu Múzeum praveku Slovenska.

Kúpele

Prvá písomná správa o bojnických termách sa zachovala v listine kráľa Kolomana z roku 1113, ktorá je uložená v Diecéznom múzeu Nitrianskeho biskupstva v Nitre. Termálne pramene v Bojniciach sa v tejto listine spomínajú ako fons fervidus (horúce žriedlo). Už v tejto dobe sa používali kúpele na liečenie.

Prvá písomná správa o kúpeľoch Bojnice je z roku 1549. Autor Juraj Werhner ich opisuje ako vodné nádrže s rozličnou teplotou vody. Po prestavbe kúpeľov Pavlom Pálfiom sa v správe z roku 1671 uvádza, že v bojnických kúpeľoch je päť bazénov pod spoločnou strechou. Najlepší kúpeľ je vybudovaný z kameňa, ostatné bazény sú z dreva, ale tiež vkusné a čisté.

Novodobý rozvoj kúpeľov začal v 30. rokoch 20. storočia, kedy bol majiteľom kúpeľov Ján Baťa.

Štatút kúpeľného miesta získali Bojnice 17. 6. 1959. Odvtedy bojnické kúpele navštevujú nielen domáci pacienti, ale aj zo zahraničia.

▲
Kúpele

Národná zoologická záhrada Bojnice

Národná zoologická záhrada Bojnice je najstaršou a najnavštevovanejšou zoologickou záhradou na Slovensku. Pre verejnosť bola otvorená 1. apríla 1955. Jej súčasná rozloha je 41 hektárov, z čoho viac ako polovicu tvorí expozičná časť. Zoo Bojnice prezentuje zvieratá z celého sveta vo viac ako 430 druhoch s celkovým počtom viac ako 3500 exemplárov. Je to najväčšia kolekcia zo všetkých slovenských zoo. Približne 280 druhov z tejto kolekcie vystavuje ako jediná zoo na Slovensku, napr. slony africké či antilopy bongo. Národná zoo Boj-

nice je jedinou štátnou zoologickou záhradou v SR, jej zriaďovateľom je Ministerstvo životného prostredia SR. V rámci svojich aktivít vystavuje živé exponáty, chová ohrozené druhy zvierat, organizuje vzdelávacie akcie pre školy v tzv. „Zoo škole“, spravuje národné záchytné centrum pre zhabané a zaistené živočíchy. Stará sa o hendikepované živočíchy v rámci prevádzky rehabilitačnej stanice pre zranené vzácne živočíchy z prírody.

Zdroje: Mesto Bojnice, Wikipédia.sk, Múzeum praveku, Prepoštská jaskyňa Kúpele Bojnice

Národná zoologická záhrada Bojnice

Zámocká studňa

Zámok Bojnice

Bojnický zámok

Patrí k najstarším a najvýznamnejším pamiatkam na Slovensku. Je postavený na travertínovej skale a tvorí ho vnútorný a vonkajší hrad s tromi nádvoriami. V roku 1970 bol vyhlásený za Národnú kultúrnu pamiatku.

Prvá písomná zmienka o existencii hradu je z roku 1113 v listine zoborského opátstva. Pôvodne bol hradom dreveným a vyvinul sa zo staršieho hradiska. Postupne

v priebehu 13. storočia bol budovaný z kameňa ako majetok rodu Poznanovcov.

Koncom 13. storočia sa Bojníc zmocnil uhorský veľmož Matúš Čák Trenčiansky a hrad mu patril do roku 1321. Po Matúšovi Čákovi sa v Bojniciach v 14. a 15. storočí vystriedali ako majitelia ďalšie šľachtické rody – Gilethovci, Leustachovci, Noffryovci. Práve Noffryovci sa pričínili o rozšírenie hradu a vybudovali aj opevnenie.

▲
Interiér zámku

▲
Interiér zámku

▲
Interiér zámku

▲
Interiér zámku

V roku 1489 kráľ Matej Korvín daroval Bojnický hrad spolu s panstvom svojmu nemanželskému synovi Jánovi Korvínovi. Po smrti kráľa Mateja sa hradu zmocnili Zápoľského vojská a obývali ho až do roku 1526. V roku 1527 daroval kráľ Ferdinand I. hrad Alexeji Turzovi. Turzovci hrad upravili a prestavali na pohodlné renesančné sídlo.

Po vymretí rodu Turzovcov (v roku 1636) hrad opäť pripadol korune. O rok neskôr, v roku 1637, dal cisár Ferdinand III. bojnické panstvo Pavlovi Pálfiu do zálohy za dvestotisíc zlatých. V roku 1643 dostali Pálfiu Bojnický hrad do dedičnej držby. V Bojniciach znovu zavládol stavebný ruch a hrad dostal barokovú podobu. Jeho podoba sa v priebehu 18. a 19. storočia podstatne nezmenila.

Posledný šľachtický majiteľ – gróf Ján František Pálfi sa rozhodol prestavať hrad na romantický zámok. Architektom neogotickej prestavby bol Jozef Hubert. Sám Pálfi kreslil, navrhoval a riadil všetky práce. Táto posledná neogotická prestavba trvala 22 rokov (1889 – 1910). Gróf Pálfi sa jej dokončenia nedožil, zomrel vo Viedni 2. júna 1908 ako starý mládenec. Pretože nemal priamych dedičov, po jeho smrti vypukli spory medzi príbuznými o dedičstvo. V roku 1923 bola uzavretá priateľská dohoda medzi dedičmi grófa Pálfiho a československým štátom, v ktorej boli určené zbierky, ktoré nebudú predmetom dražieb.

V roku 1939 zámok a pozemky k nemu patriace kúpila firma Baťa. Po vojne, na základe Benešových dekrétov, pripadol jej majetok štátu. Od roku 1950 je v zámku definitívne umiestnené múzeum, ktoré je dnes súčasťou Slovenského národného múzea.

▲ Interiér zámku, Zlatá sála

Súčasťou zámku je aj prírodná travertínová jaskyňa s priemerom 22 m a výškou 6 m, 26 metrov pod úrovňou 4. nádvorja. Obyvatelia hradu určite dávno vedeli o existencii jaskyne, ktorá im slúžila ako úkryt a zároveň zásobáreň vody. Znovu ju však objavili až v roku 1888, keď počas poslednej prestavby čistili a opravovali hradnú studňu. Jaskyňa bola verejnosti sprístupnená prvýkrát v roku 1967.

V priestoroch zámku sa každoročne koná viacero podujatí. Najznámejším z nich je Medzinárodný festival duchov a strašidiel.

▼ Hradná jaskyňa

▲
Lipa kráľa Mateja

►
Lipa kráľa Mateja

▲
Pohrebný kočiar na nádvorí

Lipa kráľa Mateja

Nachádza sa v parku pred vstupom do zámku. Podľa povesti zasadil túto lipu Matúš Čák Trenčiansky v roku, keď zomrel posledný kráľ z rodu Arpádovcov Ondrej III., teda roku 1301. Lipa vyrástla v krásny majestátny strom. V čase svojho vrcholu mala koruna priemer približne 36 metrov, hlavné konáre siahali do výšky 28 metrov a obvod kmeňa bol 12 metrov. Kráľ Matej Korvín (1458 – 1490), o ktorom je známe, že rád pobýval v Bojniciach, usporadúval pod lipou veľké hostiny a porady. O jeho vzťahu k lipe svedčia aj zachované kráľovské listiny datované v Bojniciach so záverečnými formulami „Sub nostris dilectis tillis bojniciensibus“ – Pod našimi milými lipami bojnickými. Vďaka týmto faktom sa stala známou ako Lipa kráľa Mateja.

Zdroje: Slovenské národné múzeum, Múzeum Bojnice, Wikipédia.sk

Banská Štiavnica

Počet obyvateľov: 10 097 (31. 12. 2017)

Banská Štiavnica (nem. Schemnitz, maď. Selmecbánya) sa nachádza na strednom Slovensku. Historickú časť mesta tvorí komplex goticko-nesančných meštianskych domov, mestskej radnice a kostola sv. Kataríny. Je známe ťažbou drahých kovov, zlata a striebra, významnou banskou legislatívou, samosprávnou a akademickou tradíciou. V roku 1950 bolo vyhlásené za „Mestskú pamiatkovú rezerváciu“ a od roku 1979 centrom chránenej krajinskej oblasti Štiavnické vrchy. Dňa 11. decembra 1993 bolo „historické mesto Banská Štiavnica a technické pamiatky jeho okolia“ zapísané do zoznamu Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

Územie mesta bolo osídlené Keltmi už v 3. – 2. storočí pred Kr., ktorí tu ťažili zlato. Z roku 1156 je najstaršia písomná zmienka o meste, ktoré sa spomína ako „terra banensium“ – zem baníkov. V 13. storočí prišli do Banskej Štiavnice osadníci z Tirolska a Saska. Z roku 1217 je prvý písomný dôkaz o ťažbe striebra na území mesta a roku 1238 dostalo mesto mestské privilégia a z roku 1275 pochádza prvá listina opatrená mestskou pečaťou. V roku 1442 zažilo mesto plienenie a vraždenie vojskami Šimona Rozgona. Mesto postihlo v roku 1443 ničivé zemetrasenie, po ktorom muselo byť znovu vybudované. V 16. storočí prebralo mesto do svojich rúk ťažbu na území Banskej Štiavnice. V rokoch 1546 – 1559 bol prestavaný farský kostol na dnešný Starý zámok, ktorý slúžil ako protiturecká pevnosť a v rokoch 1564 – 1571

vybudovali Nový zámok ako ďalšiu protitureckú ochranu. Roku 1627 bol v bani prvýkrát použitý pušný prach pri razení priekopu Daniel.

V roku 1751 bola dokončená Kalvária, výstavba ktorej bola iniciovaná jezuitom Františkom Pergerom. V tom istom roku mesto navštívil František I. Lotrinský, manžel Márie Terézie.

V 18. storočí sa Banská Štiavnica stala najväčším centrom ťažby drahých kovov v habsburskej monarchii. V období rokov 1790 až 1863 vydali bane pod Štiavnickými vrchmi 490 t striebra a 11 t zlata. Postupne sa tu sústreďovalo aj banícke školstvo a veda. V roku 1735 tu založili najstaršiu uhorskú banícku školu, ktorú v roku 1762 povýšili na Banskú akadémiu. Stala sa tak prvou banskou školou v Európe a najstaršou technickou školou na svete. V roku 1846 sa zlúčila s Lesníckou akadémiou založenou v roku 1808. Do mesta sa zase vrátila prosperita.

Koncom 18. storočia bola Štiavnica s poddanskými dedinami s viac ako 20 000 obyvateľmi druhým najväčším sídlom na Slovensku hneď za Bratislavou. Koncom 18. storočia bola Samuelom Mikovínom, Matejom Kornelom Hellom a Jozefom Karlom Hellom vybudovaná sústava tajchov. V roku 1870 mesto získalo municipálne právo, čím sa vyňalo spod župy a bolo podriadené ministerstvu vnútra. V auguste 1873 bola sprevádzkovaná úzkorozchodná železnica z Hronskej Dúbravy ako prvá verejná úzkorozchodná parná železnica vo vtedajšom Uhorsku, ktorá je v súčasnosti známa ako Trať mládeže. Železničná trať do mesta bola otvorená 28. októbra 1948.

Utváranie samostatnej ČSR malo v meste dramatický priebeh. Maďarskí predstavitelia miestnej správy od-

Starý zámok

Nádvorie Starého zámku

mietli akceptovať novú štátoprávnu situáciu. V decembri pod tlakom postupujúcich československých vojsk začali do Maďarska sťahovať majetok Banskej a lesníckej akadémie, Bratskej pokladnice, muzeálne predmety a archívne písomnosti Mestského múzea a archívu. Situáciu vyriešil až príchod vojska do Banskej Štiavnice začiatkom januára 1919. V júni 1919 mesto na niekoľko dní obsadili vojaci Maďarskej Republiky rád. V rokoch 1923 – 1960, bola Štiavnica okresným mestom a tento štatút mu bol obnovený roku 1996.

Pamiatky v historickom centre mesta sú súčasťou mestskej pamiatkovej rezervácie. Nachádza sa v nej 360 pamiatkových objektov. Vytvárajú jedinečný súbor vysokej kultúrnej a historickej hodnoty. Najviac pamiatok sa v Banskej Štiavnici sústreďuje do priestoru medzi Trojičným a Radničným námestím. Obe námestia oddeľuje gotický Kostol sv. Kataríny z konca 15. storočia a budova radnice so štíhlou hodinovou vežou.

Starý zámok je hlavnou dominantou centra mesta. Keďysi to bol kostol, ktorý postavili v 13. storočí ako trojlodovú románsku baziliku, ale v období tureckej hrozby bol prebudovaný na pevnosť. Dnes Starý zámok slúži ako múzeum. Zaujímavými expozíciami sú okrem iných fajky a terče.

Na protihlom kopci stojí od roku 1571 Nový zámok. Je v ňom expozícia protitureckých bojov a poskytuje krásny pohľad na mesto. Turecká hrozba bola po páde Budína v roku 1526 dlhých 150 rokov každodennou realitou štiavnického kraja. Turci si podrobili mnohé obce na okolí, ale Štiavnicu s jej bohatstvom nikdy nedobyli. Štiavničania svojmu bezpečiu obetovali veľa: vybudovali mestské opevnenie, farský kostol prestavali na vojenskú pevnosť, postavili vonkajšie múry a kamenné mestské brány aby ochránili prístupové cesty do mesta (zachovaná je Piargaska brána). Poistkou bol vnútorný opevňovací okruh s ďalšími bránami v strede mesta. Nový zámok umožňoval využiť moderné delostrelecké zbrane. Bol sú-

Nový zámok

Kostol sv. Kataríny

časťou dômyselného systému opevnených vartoviek so stálou strážnou službou.

Trojičný stĺp

Dominantou Trojičného námestia obstavaného starobylými meštianskymi i verejnými budovami je Trojičný stĺp. Morový stĺp so súsoším Svätej Trojice bol postavený po ústupe morovej epidémie v rokoch 1710 – 1711. Pôvodný jednoduchý morový stĺp bol v rokoch 1759 – 1764 prestavaný podľa návrhu sochára Dionýza Stanettiho. Na podstavci sú rozmiestnené plastiky šiestich svätcov, ochrancov pred morom a patrónov baníkov:

sv. Sebastian, sv. František Xaverský, sv. Barbora, sv. Rochus, sv. Katarína, sv. Jozef.

Kalvária

Štiavnická kalvária patrí medzi najkrajšie barokové kalvárie Európy. Stojí na kopci Scharffenberg (Ostrý vrch), vidieť ju zo všetkých strán. Iniciátorom jej vybudovania bol páter František Perger (1700 – 1771) z miestnej komunity jezuitov. S výstavbou sa začalo v roku 1745 a dokončená bola v roku 1751. Väčšina kalvárií má štrnásť zastavení, začínajú odsúdením Krista pred Pilátom a končia Božím hrobom. Banskoštiavnická kalvária

▲ Trojičný stĺp

▲ Banická klopačka

▲ Kalvária / Horný kostol kalvárie

▲ Kalvária

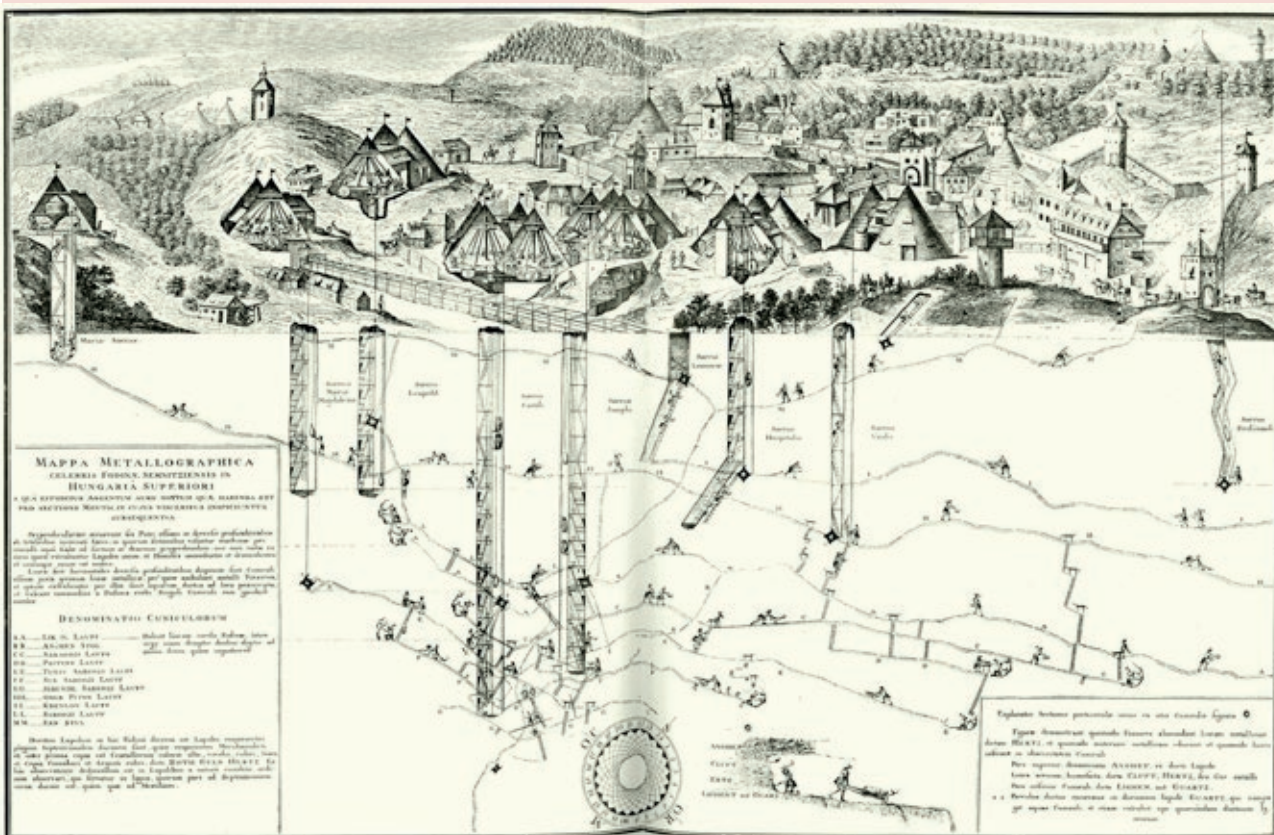

▲
Tajch

▲
Štôľňa Michal

▼
Šachty a štôľne v Banskej Štiavnici, mapa z roku 1726.

má 17 zastavení, tri kostoly (Dolný kostol, Sväté schody a Horný kostol), zastavenie Žalár a Svätý hrob – jediný objekt postavený na opačnej, východnej strane kopca.

Klopačka

Klopačka bola kedysi baníkom budíkom, žalárom aj poisťovňou. Dvojpodchodová vežovitá renesančno-baroková stavba z roku 1681 má šindľovú strechu ukončenú drobnou vežičkou so zvukovými otvormi. Na rannú šichtu sa chodilo o pol tretej ráno, z veže Klopačky sa klopaním na drevenú dosku zvolávalo do bane. Z toho text piesne “Vstávaj Hanzo hore, na banu klopajú, keď neskoro prídeš, fírat ty nedajú...” Klopanie sa ozývalo aj pri sviatočných príležitostiach, baníckych poradách, pri pohreboch a požiaroch. Prízemie budovy sa v 18. storočí používalo ako väzenie pre baníkov odsú-

dených banským súdom. V Klopačke bola tiež umiestnená Bratská pokladnica, akási banícka poisťovňa, do ktorej baníci vkladali časť svojho zárobku na podporu chorých, vdov a sirôt.

Tajchy

Do polovice 18. storočia bol v okolí Banskej Štiavnice vybudovaný jedinečný banský vodohospodársky systém pozostávajúci zo 60 vodných nádrží – tajchov. Baníci vybudovali vodné dielo, šesťdesiat medzi sebou poprepájaných vodných nádrží, ktoré dodávalo energiu pre prosperujúce baníctvo. Ostalo ich 24, harmonicky zrastených s prírodou. Ponúkajú prírodné kúpanie, člnkovanie, rybačku, v zime korčuľovanie a romantické prechádzky k nim.

▲ Banskoštiavnický betlehema

▲ Botanická záhrada

▲ Botanická záhrada

▲ Radnica

▲ Dom Maríny, zámky lásky

Botanická záhrada

Záhradu o rozlohe 3,5 ha vysadili v rokoch 1838 – 1861. Na jej výsadbe a zveľadovaní sa podieľali vysokoškolskí profesori, najmä R. Feistmantel, K. Wagner, F. Illés, L. Fekete, E. Vadas. Záhrada je rozdelená na dve časti cestou. V oboch častiach záhrady je vysadených okolo 250 rôznych domácich a cudzokrajných drevín. Ojedinelými druhmi v našom klimatickom pásme sú sekvoja mamutia, céder libanonský, céder atlantický, kôrovník amurský, kryptoméria japonská a ďalšie.

Zdroje: Wikipedie.cz, Wikimedia Commons, Mesto Banská Štiavnica, Región Štiavnica

Kremnica

Počet obyvateľov: 5 358 (31.12.2017)

Kremnica (nem. Kremnitz, maď. Körmöcbánya, lat. Cremnium) je mesto ležiace v okrese Žiar nad Hronom. Kremnica je od roku 1328 slobodné kráľovské banské mesto a od 14. storočia je prezývaná Zlatá Kremnica. V meste sídli Mincovňa Kremnica, ktorá je najstaršia dodnes existujúca mincovňa na svete.

Kremnica patrí medzi stredoveké mestá stojace v čase svojej slávy v centre pozornosti panovníkov, ale aj ďalších mocných ľudí vtedajšieho sveta, ktorí sa ju usilovali dobyť a získať pre seba. Príčinou ich záujmu boli bohaté zlaté bane. Predpokladá sa, že zlato a striebro sa v Kremnici a jej okolí ťažili už od 10. storočia, skutočný rozmach ťažby však nastal až začiatkom 14. storočia. Dňa 17. novembra 1328 udelil uhorský kráľ Karol Róbert z Anjou osade Cremnychbana privilégia slobodného kráľovského banského a minciarskeho mesta.

Zároveň tu založil mincovňu, ktorá počas stáročí svojej existencie vyprodukovala obrovské množstvo zlatých i strieborných mincí. Kremnické zlaté dukáty, tzv. florény, patrili k najhodnotnejším a k najvyhládanejším minciam v Európe. Podľa dochovaných záznamov ich v Kremnici za celú históriu vyrazili 21,5 milióna kusov. Kremnická mincovňa patrí k najstarším podnikom svojho druhu na svete a je jedným z mála, ktoré

fungujú nepretržite doteraz od roku 1328. Vyrábajú sa tu napr. aj slovenské euromince. Baníctvo a mincovníctvo priniesli mestu bohatstvo a slávu. Sídlil tu komorský gróf (comes), ktorý stál na čele banskej a mincovnej komory spravujúcej 12 stolíc. Riadil banské podnikanie a ako zástupca panovníka dozeral na ťažbu drahých kovov a na kvalitu razených mincí. Kremnica mala vedúce postavenie aj v zväze siedmich stredoslovenských banských miest.

Privilégium z 1328 zabezpečovalo Kremnici rôzne výsady – obyvatelia (aj hostia) mali právo na banské podnikanie, slobodnú voľbu mestskej rady a richtára. Časť obyvateľstva mala domáci pôvod, prichádzali však aj osadníci z Talianska, Bavorska, Rakúska, Sliezska, Čiech (minciari z Kutnej Hory). K rozvoju mesta prispelo oslobodenie od kráľovského cla a získanie hrdelného práva (1400), právo mešťanov na výčap vína a varenie piva, trhové právo (1425), jarmočné právo (1695).

Mestský hrad v Kremnici je komplex stredovekých budov rôzneho poslania, ktoré vznikali postupne od 13. do 15. storočia. Opevnenie hradu je gotické, postavené koncom 14. storočia ako dvojité hradobný múr s bránou a tromi baštami. Na opevnenie hradu nadväzuje opevnenie mesta. Renesančná vyhlídková veža bola ku kostolu pristavená v druhej polovici 15. storočia. K vyhlídku vo výške 37 m vedie 127 točitých schodov. Na tomto poschodí je dobová izba tzv. turnerov, ktorí strážili mesto.

Dolná brána je jedinou zachovalou bránou mestského opevnenia. V roku 1530 bolo pred bránu postavené predbránie tzv. barbakan. Barbakan má podobný tvar ako vlastná brána. Je zaujímavovo vyzdobený kamennými reliéfmi banských a minciarskych nástrojov a terakotovými soškami baníka a minciara z 19. storočia.

Štefánikovo námestie s meštianskymi domami

Mestský hrad s kostolom sv. Kataríny

Kostol sv. Kataríny, dvojloďový neskorogotický kostol z polovice 15. storočia vznikol prestavbou staršieho objektu zo 14. storočia a pod menom sv. Katarína sa prvýkrát spomína v roku 1526. Kostol v roku 1560 vyhorel a najviac bola poškodená veža. Interiér kostola je neogotický z roku 1885.

V rokoch 1976 – 1996 prešiel hradný areál komplexnou obnovou. Historické centrum mesta Kremnica bolo v roku 1956 vyhlásené za mestskú pamiatkovú rezerváciu a stredoveký Mestský hrad je národnou kultúrnou pamiatkou. Hradný komplex s expozíciami spravuje Múzeum mincí a medailí, patriace pod Národnú banku Slovenska.

Priamo pod hradom je Štefánikovo námestie, ktoré je obklopené radou cenných meštianskych domov. Dominantou námestia je rozmerný barokový trojičný stĺp, postavený v rokoch 1765 – 1772. V severozápadnom rohu námestia stojí budova najstaršej mincovne na svete. Hlbšie poznanie dejín mincovníctva a medailérstva v Kremnici ponúka Múzeum mincí a medailí, kde si návštevníci môžu vyskúšať aj razenie mincí.

Zdroje: Oficiálne stránky mesta Kremnica, Wikipédia

▲ Karol Róbert z Anjou, zakladateľ Kremnice

▲ Štefánikovo námestie, Moravý stĺp sv. Trojice, v pozadí areál Františkánskeho kláštora.

▲ Mincovňa – produkciu Mincovne Kremnica tvoria mince, medaily, plakety, odznaky, služobné označenia, kravatové spony, kľúččky, insígnie s reťazou, štítky a vizitky.

Kaštieľ a múzeum vo Svätom Antone

Kaštieľ Svätý Anton sa nachádza pod lesom v obci Svätý Anton, neďaleko od Banskej Štiavnice. Je to neskorobarokovo-klasicistický kaštieľ s rozsiahlym anglickým parkom. Kaštieľ slúži ako múzeum od roku 1962, v súčasnosti sa v ňom nachádza umelecko-historická a poľovnícka expozícia. Vďaka rôznorodosti svojich zbierok zachovaných vo výnimočne ucelenej a autentickej podobe bol v roku 1985 celý areál kaštiela vo Svätom Antone vyhlásený za Národnú kultúrnu pamiatku.

Kaštieľ bol postavený na mieste menšieho opevneného hradu. Na jeho stavbe, výzdobe a neskoršej prestavbe sa podieľali významní európski architekti a umelci ako boli Giulio Ferrari, Ján Entzenhofer, Anton Schmidt a Dionýz Stanetti.

Prvé zmienky o hrade siahajú do 15. storočia, keď obec vlastnili bratia Kazovci. Roku 1415 sa spomína ako menšia opevnená stavba – castellum. Ďalšie zmienky sú až z druhej polovice 16. storočia, keď sa začínala prejavovať hrozba tureckých nájazdov na Slovensko. Na mieste staršieho hradu dal v roku 1744 rod Koháriovcov postaviť neskorobarokový jednoposchodový štvorkrídlový kaštieľ s obdĺžnikovým nádvorím. Kaštieľ bol dostavaný v roku 1750 a jeho dejiny sú úzko späté s rodmi Koháry a Coburg.

Bohato zariadené salóny pôvodným nábytkom odzrkadľujú spôsob života, vkus a záľuby týchto dvoch rodín.

Až do roku 1944, kedy ho opustil bulharský cár z rodu Coburgov, bol v rukách šľachty. Asi aj vďaka tomu sa tu zachovali originálne tapety, obrazy známych maliarov a krásna a historicky jedinečná zbierka starého nábytku z celého sveta. Chodby lemujú staré grafiky a tisícky trofejí. Celé prízemie je venované poľovníckej expozícii.

O kaštieli sa traduje, že jeho stavba symbolizovala kalendárny rok – má 4 brány (= ročné obdobia), 12 komínov (= mesiacov), 52 izieb (= týždňov) a 365 okien (= dní).

Kaštieľ obklopuje rozsiahly anglický park so vzácnymi stromami z 18. storočia. Do kompozície parku začlenili rôzne druhy drobnej architektúry, vodopád a jazierko.

Zdroje: Múzeum Svätý Anton, Wikimedia Commons, Wikipédia

Kaštieľ Svätý Anton

Lovecké trofeje

▲ Zlatý salón, svadobný dar Márie Terézie dcére Márii Antoinette, francúzskej kráľovnej – pozlátený 24 karátovým zlatom

▲ Kaplnka

▲ Poľovnícka expozícia

▲ Bulharský salón

▲ Čínsky salón

▲ Hlavný salón

Martin Benka

Jeho motto: „*Nenadrapovať sa, neliezť privysoko, nehladať krásu v prázdnote, ale zveľaďovať ju a tešiť sa z nej tam, kde je: medzi ľuďmi, v živote.*“

Martin Benka bol slovenský maliar, grafik, ilustrátor, výtvarný pedagóg a esperantista. Venoval sa gobelínovej tvorbe, scénickému výtvarníctvu, hudbe a aj husliarstvu. Používal tiež pseudonym Marko Betým alebo Janko Synevin. V tomto roku uplynulo 130 rokov od jeho narodenia. Obec Slovákov v Brne si ho pripomenula vo výtvarnej súťaži, v ktorej sa s jeho dielom zoznámila česká a moravská mládež.

Narodil sa v Kostolišti pri Malackách 21.9.1888 v rodine tesára a príležitostného robotníka s malým gazdovstvom ako najmladší zo šiestich žijúcich detí. Skromnosti a citlivému vzťahu k ľuďom ho naučila jeho matka, ktorá mu po celý život bola vzorom slušnosti, skromnosti a dobroty. Už od štyroch rokov rád kreslil. V rokoch 1894–1902 chodil Martin Benka do Ľudovej školy v Kostolišti a navštevoval Štátnu maďarskú školu v Malackách. Krátko chodil aj do súkromnej hudobnej školy kapelníka Prachara, ktorý ho učil hrať na husliach.

V rokoch 1903–1906 bol maliarskym učňom v Hodoníne. Po skončení učenia za maliara – natierača u majstra Lesquiera sa dostáva do Viedne a pracuje ako maliarsky tovariš. Natierať steny však mladého Benku

nebavilo, a preto sa prihlásil na inzerát, ktorý uverejnil český maliar Emanuel Neumann. Ten v inzeráte ponúkol, že prijme dvoch nemajetných študentov. U Neumanna strávil dva roky, ale maľovaniu sa veľmi nevenoval. Neumann používal totiž Benku ako zásterku na to, aby získal peniaze, na národné ciele, od zámožnejších českých rodín. Ale všimol si ho český novinár a spisovateľ Jan J. Langer a vďaka nemu sa dostal do ateliéru českého maliara Aloisa Kalvodu. V roku 1910 prvýkrát vystavoval spolu s učiteľom J. Štemberom vlastné štúdie z Chodska v Novej Kotyni. V roku 1913 bol jeho obraz Štúdia smrekového lesa prvýkrát vystavený v pražskom Rudolfiné a ďalšie obrazy na jubilejnej výstave Združenia výtvarných umelcov moravských v Hodoníne. Za honorár a na radu svojich priateľov odcestoval začiatkom leta 1913 do Veličnej na Orave. Táto cesta mala rozhodujúci význam pre jeho ďalší umelecký rast a výtvarný prejav. Dramatické udalosti prvej svetovej vojny prežil v pohostinnom dome veľkostatkára Antonína Klenku z Vlastimilu, kde usilovne kreslil a cibril svoj osobitný umelecký štýl. Po vojne ako slobodný umelec pôsobil až do roku 1939 v Prahe. Po návrate na Slovensko strávil

▲ Martin Benka, autoportrét, 1953

◀ Ilustrácia ku knihe P. Dobšínskeho Prostonárodné slovenské povesti III, 1958

rok v Martine, kde sa vďaka Matici slovenskej, ktorá mu poskytla ubytovanie a ateliér, venoval vylúčené maľovaniu. Po roku odišiel do Bratislavy, kde pôsobil ako profesor kresby a maľby na vtedajšej Vysokej škole technickej. Od roku 1942 žil Martin Benka prevažne v Martine.

Uznávaný maliar túžil vybudovať ateliér a galériu v Malackách. Od vtedajších funkcionárov mesta však nedostal ani pozemok, ani morálnu podporu a tak odišiel do Martina, kde mu postavili dom s ateliérom a malou galériou. Z vďaky daroval štátu svoju základnú umeleckú zbierku obsahujúcu vyše 5000 vlastných diel, ktoré sa stali základom zbierkových fondov Múzea Martina Benku v Martine. Múzeum verejnosti sprístupnili v roku 1973 a nachádza sa v dome, kde umelec od roku 1958 až takmer do sklonku života žil a tvoril. V staršom veku sa neustále vracal do rodiska a so zaniatením a húževnatosťou zbieral materiál k rodovej genealógii. Aspoň tým chcel vzdať úctu svojim predkom.

Martin Benka zomrel 28. júna 1971 vo veku 82 rokov v Malackách. Pochovaný je na Národnom cintoríne v Martine.

Umenie Martina Benku prekročilo i hranice bývalého Československa. V roku 1926 sa ako prvý slovenský maliar zúčastnil na bienále v Benátkach. Jeho obraz Matkina pieseň sa v roku 1934 na tomto celosvetovo významnom bienále stal najúspešnejším dielom z vtedajšej československej kolekcie. Na Svetovej výstave v Paríži sa prezentoval obrazom Krajina z Terchovej. Jeho diela boli aj súčasťou medzinárodnej výstavy Contemporary Art of 79 Countries v New Yorku.

Národný umelec Martin Benka bol zakladateľskou osobnosťou moderného slovenského výtvarného prejavu. Pri tvorbe sa inšpiroval slovenskou krajinou a rozmanitosťou slovenského ľudového umenia. Okrem toho bol aj nadaným huslistom – samoukom. Vyrobil 13 jedinečných huslí v štyle kubizmu. Uložené sú v Martine, Múzeu Martina Benku. Napísal aj vlastný životopis, ktorý knižne vyšiel v roku 1958 pod názvom Za umením.

Spolu s Ľudovítom Fullom a Mikulášom Galandom patrí Benka k zakladateľom slovenskej knižnej ilustrácie. Ilustroval vrcholné diela klasikov slovenskej literatúry a množstvo rozprávkových kníh. Jedno z najcennejších je ilustrovanie Prostonárodných slovenských povestí od Pavla Dobšinského z rokov 1953 až 1955. Okrem toho je autorom leptaných skiel na moste v Piešťanoch, sgrafít na bývalej Roľníckej vzájomnej pokladnici v Martine alebo výzdoby Divadla SNP v Martine.

Dôležité miesto v jeho tvorbe má i nevel'ká zbierka plagátov. K tvorbe návrhov na poštové známky sa dostal cez miniatúry nálepiek na zápalkové škatuľky pre zápalkáraň v Ružomberku.

Svojim dielom vyznal obdiv, úctu a lásku k Slovensku, jeho prírode a ľudu. Dôraz kládol na vzťah k tradíciám a ľudovej kultúre. Patril k prvým výtvarným umelcom, ktorí úspešne prezentovali slovenské umenie v zahraničí.

Zdroje: *Oficiálne stránky obce Kostolište, Wikipédia, Web umenia, Galéria Nedbalka*

▲ Oravský zámok, 1913

▼ Po žatve, 1922 – 1924

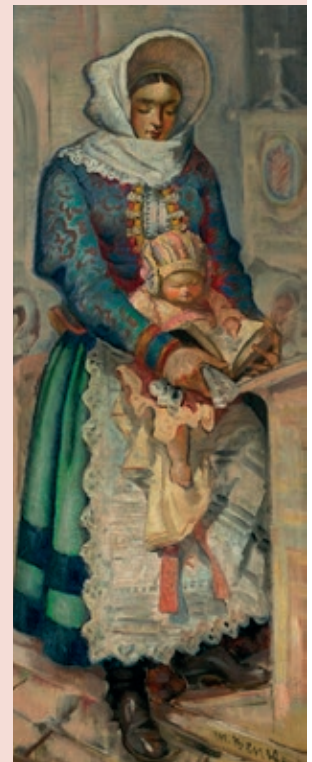

▲ Slovensko, okolo 1936

▼ Na rovine, okolo 1926

► Strážcovia a ochrankyne Slovenska - ochrankyňa ducha 1940-1942

▼ Tatry, 1937-1939

Výtvarná súťaž 2018 – 6. ročník

„Slovenské výtvarné umenie“ Martin Benka

ZŠ Novolíšeňská a Obec Slovákov v Brne spoločne organizujú už od roku 2013 výtvarnú súťaž, ktorá sa zameriava na umenie, kultúru a históriu nášho najbližšieho suseda – Slovenska, a ktorého propagáciou sa zaoberá práve slovenská národnostná menšina žijúca v Brne.

Po osobnostiach ako boli Dušan Jurkovič, Andy Warhol, Mikuláš Galanda, zoznámenie sa so slovenskými hradmi a Viliamom Ruttkay-Nedeckým, nasledoval ďalší významný slovenský maliar Martin Benka. Práve v tomto roku si pripomíname 130. výročie jeho narodenia. Martin Benka (1888 – 1971) bol slovenský akademický maliar, národný umelec a nositeľ zlatého Radu československej republiky a je považovaný za zakladateľa moderného slovenského prejavu v maľbe a kresbe.

Stať sa na chvíľu umeleckým maliarom a vcítiť sa do jeho pocitov sa žiakom Základnej školy Novolíšeňská ako vždy podarilo a bolo veľmi ťažké hodnotiť jednotlivé práce a vybrať tie najlepšie.

Obec Slovákov v Brne zároveň ďakuje pani učiteľke Kamile Kopeckej za veľké úsilie a obetavosť, ktoré venuje tomuto projektu.

Pánovi riaditeľovi Novákovi a vedeniu školy ďakujeme za umožnenie realizovať na škole projekty venované Slovensku a významným Slovákom.

▲ Ludrová, 1920-1922

Vyhodnotenie výtvarnej súťaže 2018

6. ročník

- 1. miesto **Eliška Paulíková, 6.D**
Berenika Kouřilová, 6.C
- 2. miesto **Anna Mojžíšová, 6.D**
Kateřina Stuchlíková, 6.D
- 3. miesto **Natálie Nováková, 6.D**
Tereza Rausová, 6.B

Bez určenia miesta oceňujeme ďalšie práce 6. ročníka: Adéla Řídká, 6.B, Anna Havlíčková, 6.D, Viktorie Vrzalová, 6.C, Valerie Mannová, 6.B, Eva Chaloupková, 6.C, Elen Podrabská, 6.D, Eliška Neužilová, 6.B

7. ročník

- 1. miesto **Martina Vodičková, 7.A**
- 2. miesto **Zuzana Sobotíková, 7.B**
Bruno Bodejček, 7.A
- 3. miesto **Klára Hanáková, 7.C**

8. ročník

- 1. miesto **Natálie Skácelová, 8.C**
Michal Hnát, 8.A
- 2. miesto **Anděla Zahradníková, 8.C**
Klára Halouzková, 8 B
- 3. miesto **Tran Minh Hieu, 8.C**

9. ročník

- udelená jedna cena
Nikola Hudecová, 9.C

▲ Eliška Paulíková, 6.D

▲ Berenika Kouřilová, 6.C

▲ Anna Mojžíšová, 6.D

▲ Kateřina Stuchlíková, 6.D

▲ Martina Vodičková, 7.A

▲ Natálie Nováková, 6.D

▲ Zuzana Sobotíková, 7.B

▲ Tereza Rausová, 6.B

▲ Bruno Bodejček, 7.A

▲ Klára Hanáková, 7.C

▶▲ Anděla Zahradníková, 8.C

▲ Natálie Skácelová, 8.C

▲ Klára Halouzková, 8 B

▲ Michal Hnát, 8.A

▲ Tran Minh Hieu, 8.C

▲ Nikola Hudecová, 9.C

Babylonfest 2017

Dni brnianskych národnostných menšín

September už tradične patrí brnianskym národnostným menšinám. Schádzajú sa síce už dávno predtým, lebo inak by celý ten náročný program nestihli pripraviť. A čo je to vlastne za program?

To sú besedy o jednotlivých spolkoch i menšinách na školách. Naša Obec sa predstavila na Základnej škole nám. 28. ríjna a na Základnej škole Novolíšeňská, ktorá už tak trochu patrí k nám, lebo to nie je jediná akcia, s ktorou tam prichádzame. Okrem toho, že deťom predstavíme našu činnosť, zoznámime ich so Slovenskom, jeho históriou, kultúrou, významnými osobnosťami i s rozdielmi slovenčiny a češtiny. Deti sa zasa pochvália koľko príbuzných majú na Slovensku a kde všade na Slovensku boli. Tiež nás potešia, keď nás chcú počuť rozprávať slovensky.

Samotné otvorenie Babylonfestu prebieha "Sadením stromov národov" v parku Lužánky. V tomto roku to boli Nemci a Maďari, ktorí pripravili i malý hudobný program a chutné občerstvenie. Ako svoje národné stromy, Nemci posadili dub a Maďari platan.

Streda bola rezervovaná hneď dvom akciám, vernisáži fotografií Roberta Vystrčila, ktorý je oficiálnym fotografom Babylonfestu od roku 2015 a „Hudobno-literárnej dielni“, v ktorej predstavili Ukrajinci, Rusi a Bulhari svojich významných skladateľov a hudobníkov i s ukážkami. Obe akcie sa uskutočnili v knižnici Jiřího Mahena.

Vo štvrtok pokračoval program v Kabarete Špaček moderovanou diskusiou „Žijú medzi nami“ a v nej sa predstavil pán Claus z Nemeckého kultúrneho spolku, pán Vangelis Liolios z Helleniky a pán Witold Lugowski zo spolku Polonus. Páni nám porozprávali o tom, ako sa vlastne dostali do Československa respektíve do Českej republiky a ako sa zoznámili so svojimi drahými polovičkami. Počúvať ich vážne i veselšie príbehy bolo veľmi zaujímavé.

A už tu bol piatok, keď niektorí zasa varili, piekli a pripravovali národné špeciality na sobotnú ochutnávku národných jedál. Iní pripravili koncert „Podoby hudby“ v Krištáľovej sále Starej radnice, kde sme si vypočuli trochu klasickej hudby z rôznych končín Európy.

Sobota vždy patrí hlavnému programu Babylonfestu – „Babylon pod Špilberkom“. Celé sa to konalo na Moravskom námestí, len krojovaný sprievod národnostných menšín v Brne sa vydal predviesť svoju krásu až do centra mesta. Na pódiu sa potom striedali tanečné a spevácke súbory – Folklór minorít a len kúsok od pódia stáli stánky s dobrotami, ktoré pripravili brnianske národnostné menšiny – Babylon chutí.

Naša Obec síce nezatancuje ani nezaspieva, to zastúpi Púčik, o to lepšie však varíme a pečieme slovenské a iné jedlá. Veď tá spotreba halušiek a kapustnice rok od roka stúpa. Tak sa už len pokochajte, ako nám to sluší na fotografiách.

▲ Žijú medzi nami

▲ Multikultúrny deň na ZŠ

▲ Folklór minorít

▲ Ako vždy navarili napiekli, musíme sa pochváliť

▲ Stromy národov, Foto Peter Gušťařík

▲ Dúhové námestie

▲ Predstavujeme naše halušky, Foto: Robert Vystrčil

Dielničky pre šikovné ručičky

Dielničky pre šikovné ručičky, tak sme pred pár rokmi nazvali aktivitu určenú pre deti, ale postupom času to chytilo aj nás trochu skôr narodených. Či nám to vydrží aj v ďalšom roku bude záležať na záujme našich členov i priaznivcov. Z detí nás ako vždy prišla podpo-

riť Sonička. Trochu sme strihali, skladali, lepili a zrazu sme mali celkom pekné výrobky nielen na výzdobu našej klubovne, ale aj na veľkonočný alebo vianočný stôl. Pozrite aké krásne ozdoby sme si vyrobili.

▲
Jarné tvorenie

▲
Veľkonočné tvorenie

▲
Podarili sa nám i zložitejšie dekorácie

▲
Práca nám šla od ruky

▲
Naše vianočné výrobky

25. výročie vzniku Obce Slovákov v Brne

1993 – 2018

Štvrt' storočia je dosť dlhá doba nielen v ľudskom živote, ale i v malej, podľa niektorých bezvýznamnej organizácii. Je to pravda? Možno áno. Veď čo všetko sa pre nás len zmenilo za tú dobu. Stali sme sa cudzincami vo vlasti, v ktorej sme sa narodili. Boli sme skoro nežiaduci v novom štáte i v tom rodnom. Prešla nejaká doba a zmenilo sa to. Sme slovenská národnostná menšina v Českej republike, ktorá je rešpektovaná ako všetky ostatné menšiny.

Ako s tým všetkým súvisí Obec Slovákov v Brne? No hlavne tým, že sa stále cítime Slovákami. Nezabúdame svoju reč, na svoje korene, na svoju rodnú zem. Zasiľujeme malé drobné semenka našej identity, našej histórie a kultúry. Ak to všetko bude mať odozvu čo i len u jedného alebo desiatich Slovákov, povieme si: „niečo sme pre náš národ urobili“.

Na začiatku našej cesty nás bolo dosť málo, potom sa naša členská základňa rozširovala a dnes zasa tak trochu hlásiť sa k svojim koreňom nie je v móde. My to ale nevzdávame. Budeme sa naďalej snažiť pripravovať zaujímavé programy nielen pre našich členov a priaznivcov, budeme otvorení i širšej verejnosti.

Vymenovávať všetky akcie za tie dlhé roky nebudeme. To si môžete prečítať na našich webových stránkach, v ročenkách, alebo proste prísť medzi nás a dozviete sa viac.

Pripomenuli sme si tiež sté výročie vzniku Československej republiky a osobnosť Milana Rastislava Štefánika, ktorý mal významný podiel na jej vzniku.

Tu je pár spomienkových fotografií z našej činnosti a ako sme to naše štvrt'storočné oslávili.

▲
Bradlo, 1997

▲
V Bojniciach, 1999

▲
Beckov, 2000

▲
Výbor 1999

▲ Naša prvá výstava, 2002

▲ Navštívili sme Čičmany, 2002

▲ Naše 15. výročie

▲ V Terchovej, 2004

▲ Beseda s prvým slovenským kozmonautom Ivanom Bellom, 2000

▲ Rovnost 2005

▲ Slovenský ples, 2007

▲ Naši skalní členovia

▲
Predsedníčka musela mať ako vždy hlavné slovo

▲
Výročie s nami oslávili aj naši grécki priatelia

▲
Naši poľskí, grécki a ruskí priatelia s nami oslávili naše výročie

▲
Prípitok na ďalšiu úspešnú činnosť

▲
Žijeme v jednom meste, koľko sme toho už za tie roky napiekli

Slováci očami detí

Tak sme pomenovali výstavu pozostávajúcu z posledných troch ročníkov výtvarnej súťaže Obce Slovákov a ZŠ Novolišeňská, ktorá prebehla v priestoroch Juhomoravského kraja na Žerotínovom námestí v mesiaci júni. Chceli sme týmto ukázať i verejnosti schopnosti a tvorivosť našich detí.

Vaša Judita Gušťaříková

Pripravujeme v roku 2019:

Pravidelné stretnutia členov

Spoločenské akcie, marec a november

Ochutnávky slovenských národných jedál:
Deň národnostných menšín JMK, máj
Babylonfest, september

Po stopách našich predkov“ – 22.8. – 24.8.2018,

Nitra, Klak, Nemecká

Pripomienka 75. výročia vypuknutia Slovenského národného povstania – 27.8.2019

Výtvarná súťaž, práca s mládežou na školách, slovenský maliar Ludovít Fulla, na ZŠ Novolišeňská, beseda – september

Účasť na prezentáciách národnostných menšín v Brne a JMK

▲ Valerie Mannová, 6.B

▲ Eva Chaloupková, 6.C

▲ Anna Havlíčková, 6.D

▲ Elen Podrabská, 6.D

Bulletin Obce Slovákov v Brne 2018 pripravili:

Mgr. Judita Guštařková
RNDr. Eva Fojtřková
Katarřna Pecovř

Foto:
Ing. Peter Guštařřik
Mgr. Judita Guštařřková
Katarřna Pecovř

Nřjdete nřs:

Obec Slovřkov v Brne

Křenovř 67, 602 00 Brno, řslo dverř 210, prvř poschodie

O akciřch pravidelne řlenov informujeme prostrednřctvom pozvřnok zasielanřch pořtou alebo e-mailom a na webovřch strřnkřch.

Klub OS v Brne je prřstupnř poslednř utorok v mesiaci od 15:30 do 17:30.

e-mail: osbrno@volny.cz
webovř strřanky: www.slovaci-brno.cz
facebook: www.facebook.com/ObecSlovakovvBrne

Bulletin vznikol za podpory
Juhomoravskřho kraja, řtatutřrneho mesta Brna.

